

Granskning av familjenämndens arbete rörande säkerheten i skolor

Sjöbo kommuns revisorer

Februari 2022

Projektledare Emma Ekstén, certifierad kommunal revisor

Projektmedarbetare Sofia Persson, revisionskonsult

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjöbo kommun genomfört en granskning av familjenämndens arbete rörande säkerheten i skolor.

Granskningens syfte är att bedöma om familjenämnden bedriver ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete som förebygger, förhindrar och hanterar säkerheten i kommunens skolor.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att familjenämnden **inte helt** bedriver ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete som förebygger, förhindrar och hanterar säkerheten i kommunens skolor.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
1. Utvärderas och dokumenteras risker och sårbarheter inom verksamheten och upprättas kris- och handlingsplaner för att hantera dessa?	Delvis
2. Finns en plan för att förebygga kränkande behandling som följs upp årligen?	Ja
3. Finns rutiner för att hantera säkerheten i skolans lokaler i fråga om bland annat utrymning och lokalkännedom?	Delvis
4. Finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvarliga hot mot verksamheten?	Delvis
5. Finns en krisgrupp inrättad som kan agera enligt förutbestämda planer vid kriser och allvarliga händelser?	Ja
6. Utbildas och övas personal i att hantera händelser och kriser?	Nej
7. Finns en kommunikationsstrategi för krishändelser?	Delvis
8. Ges tillräckligt stöd till drabbade elever och/eller personal efter en kris eller allvarlig händelse?	Delvis

Rekommendationer

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

- Nämnden rekommenderas att tillse att det upprättas en rutin för dokumentation och uppföljning av krisplanerna med tillhörande risker och sårbarheter där också kvaliteten i krisplanerna ingår.
- Nämnden rekommenderas att tillse att risk- och sårbarheter dokumenteras och att dessa återfinnes i krisplanerna.
- Nämnden rekommenderas att ta fram rutiner för hur specifika hot- och våldssituation ska hanteras som exempelvis för pågående dödligt våld.
- Nämnden rekommenderas upprätta en formaliserad övnings- och utbildningsplan för att på ett strukturerat sätt vidmakthålla och utveckla förvaltningens och skolornas kunskap och förmåga vad gäller krisberedskap.
- Nämnden rekommenderas att tillse att det finns dokumenterade återsamlingsplatser för samtliga av kommunens skolor.
- de upprättade krisgrupperna rekommenderas få övning och utbildning för att vidareutveckla krisgruppens robusthet vid händelse av kris.
- nämnden rekommenderas se över hur kommunikationsstrategier ska utformas för skolornas verksamheter
- Vi rekommenderar att det tas fram etablerade rutiner för hur elever och/eller personal ges stöd vid kris eller allvarlig händelse.
- Vi rekommenderar att en introduktionsutbildning för nyanställda tas fram och systematiseras och att det säkerställs att samtliga anställda genomgått samma grundläggande utbildning. Introduktionsutbildningen bör minst innehålla en genomgång av den framtagna dokumentationen och rutiner för allvarliga händelser och kriser.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	4
2. Granskningsresultat	6
2.2 Förebyggande av kränkande behandling	10
2.3 Rutiner för att hantera säkerhet i skolans lokaler	12
2.4 Allvarliga hot mot verksamheten	14
2.5 Kriser och allvarliga händelser	16
2.6 Utbildning och övning	18
2.7 Kommunikation	20
2.8 Stöd till elever och personal	22
3. Samlad bedömning	25
3.1 Rekommendationer	25
3.2 Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	26
4. Bilagor	28
4.1 Granskade dokument	28
4.2 MSB:s rekommendationer	30

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Det systematiska kvalitetsarbetet ska enligt skollagen 4 kap 1-8§§ innefatta säkerhetsarbete med en riskbedömning. Rektor är ansvarig för att arbetet genomförs och elever, lärare, övrig personal och vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Enligt arbetsmiljölagen 3 kap 2a§ ska arbetsgivaren (dvs. rektor/förskolechef) "fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta. Åtgärder som inte kan vidtas omedelbart ska tidplaneras. Arbetsgivaren ska i den utsträckning verksamheten kräver dokumentera arbetsmiljön och arbetet med denna. Handlingsplaner ska därvid upprättas."

Skolverket beskriver också att "Att analysera risker och sårbarheter i verksamheterna ger ansvariga underlag för att planera arbetet med krisberedskap och krisplaner. Det bidrar också till att öka medvetenheten och kunskapen om hot, risker och sårbarhet, hos all personal".

Efter en bedömning av väsentlighet och risk har revisorerna i Sjöbo kommun beslutat att genomföra en granskning av familjenämndens arbete med det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på säkerheten avseende kommunens skolor.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om familjenämnden bedriver ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete som förebygger, förhindrar och hanterar säkerheten i kommunens skolor.

Granskningen avser besvara följande revisionsfrågor:

- Utvärderas och dokumenteras risker och sårbarheter inom verksamheten och upprättas kris- och handlingsplaner för att hantera dessa?
- Finns en plan för att förebygga kränkande behandling som följs upp årligen?
- Finns rutiner för att hantera säkerheten i skolans lokaler i fråga om bland annat utrymning och lokalkännedom?
- Finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvariga hot mot verksamheten?
- Finns en krisgrupp inrättad och som kan agera enligt förutbestämda planer vid kriser och allvariga händelser?
- Utbildas och övas personal i att hantera händelser och kriser?
- Finns en kommunikationsstrategi för krishändelser?
- Ges tillräckligt stöd till drabbade elever och/eller personal efter en kris eller allvarlig händelse?

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Revisionen utgår från skollagen (SFS 2010:800), arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160), arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1993:2) och Skolverkets rekommendationer kring att öka säkerheten och krisberedskapen i skolan.

1.4 Avgränsning

Granskningen omfattar familjenämndens verksamhet och har avgränsats till att innefatta tre grundskolor samt gymnasieskolan. Urval av grundskolor har gjorts i samråd med familjeförvaltningen.

1.5 Metod

Granskningen har genomförts genom följande moment:

- Genomgång av relevanta styrdokument och rutiner såsom handlingsplaner, checklistor, krisplaner, likabehandlingsplaner m.fl.
- Enkät till totalt 66 lärare inom de utvalda grundskoleenheterna. 47 personer har besvarat enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens om 71 procent.

Intervjuer har skett med:

- Lokalsamordnare
- Rektorer för de utvalda skolorna
- Skolchef för utbildningscentrum, vuxenutbildningen, gymnasiet samt arbetsmarknadsenheten
- Kvalitets- och utvecklingsledare, familjeförvaltningen
- Förvaltningschef, familjeförvaltningen
- Säkerhets- och beredskapschef för Ystad, Sjöbo, Tomelilla och Simrishamns kommuner

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

2. Granskningsresultat

2.1 Systematiskt kvalitetsarbete för risker och sårbarhet

Revisionsfråga 1: Utvärderas och dokumenteras risker och sårbarheter inom verksamheten och upprättas kris- och handlingsplaner för att hantera dessa?

Enligt skollagen 4 kap 1-8 §§ ska det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras. Rektor är ansvarig för att arbetet genomförs och elever, lärare, övrig personal och vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet kan frågor som rör säkerhet i skolor ingå. I MSBs *Handbok i kommunal krisberedskap: Kommunala verksamheter: Förskola, grundskola och gymnasieskola* lyfts att skolverksamheten som helhet är en samhällsviktig verksamhet och därmed skyddsvärd. Det betyder att huvudmannen behöver planera för att kunna bedriva skolverksamhet även om något i samhället avviker från det normala. Varje enskild förskola eller skola i en kommun kanske inte måste fungera, men en analys måste ha genomförts som påvisar vilka delar som måste fungera, vart delar av verksamheten eventuellt kan flyttas och vilka delar som kan bedrivas i mindre omfattning eller stängas helt. Vidare beskrivs att en krisplan bör finnas på förvaltningsnivå och förskole- och skolnivå. Det görs också en beskrivning över vad denna bör innehålla. I Skolverkets stödmaterial *Öka säkerheten och krisberedskapen i skolorna*, påpekas vikten av att lärare och skolledare känner till var, när och hur barn och elever riskerar att fara illa för att de ska kunna förebygga incidenter. Därför behöver verksamheter regelbundet enligt Skolverket kartlägga styrkor och svagheter i verksamheten som ett underlag för insatser som kan förebygga incidenter.

2.1.1 Iakttagelser

Kommunövergripande

Under hösten år 2021 har en relativt ny kommungemensam säkerhetsorganisation börjat ta form. Sjöbo kommun har tillsammans med Tomelillas, Ystads och Simrishamns kommuner en gemensam säkerhetschef och krisorganisation vid extraordinära händelser. Inom tidsramen för granskningen ligger stort fokus på att bygga säkerhetsorganisationen och gemensamma arbetssätt för att kunna möta framtida utmaningar och förändrade hotbilder. I intervju beskrivs säkerhetsorganisationen samt säkerhetschefen ha en övergripande och stöttande roll i säkerhetsarbetet för respektive kommun. Vidare beskrivs säkerhetsorganisationen under tidsramen för granskningen ha ett pågående arbete med att ta fram en temporär kommunövergripande krisplan för de fyra kommunerna. Arbetet med denna tillfälliga krisplan planeras färdigställas under februari 2022. I intervju uppges den övergripande krisplanen vara i behov av revidering och anpassning, varför en revidering är välkommen.

Förvaltningsövergripande

Arbetet med att identifiera risker och sårbarheter inom skolan sker inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, men främst inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Familjenämnden och familjeförvaltningen tar årligen (senast 2021-21-21 § 138) fram en årsklocka som beskriver tidsintervall avseende

kvalitetsarbetet, exempelvis beskriver årsklockan när ett ärenden/information ska ges till nämnden. Vi noterar att i fastställd årsklocka för 2022 saknas uppföljning av risk och sårbarheter. Från ett förvaltningsövergripande perspektiv uppges i intervjuer att i det inte sker något specifikt arbete med att utvärdera och dokumentera risker och sårbarheter som gäller generellt för alla verksamheter inom förvaltningens ansvarsområde.

Det finns en förvaltningsövergripande *Plan för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete* (senast reviderad av familjenämnden 2021-09-23 § 88) som lyfter arbetet med trygghet.

I intervju uppges att det ska skapas en tjänst inom familjeförvaltningen i syfte att tydliggöra det centrala säkerhetsarbetet inom förvaltningen. Rollen beskrivs ha inledande fokus på att genomlysa kommunövergripande planer med fokus på arbetsmiljö, säkerhet samt kris för att kunna kvalitetssäkra framtagande av framtida utbildningsplaner.

Skolorna

Arbetet med att identifiera risker och sårbarheter sker ute på de respektive skolenheterna. Varje skola ska ha en upprättad krisplan¹ som enligt intervjusvar ska revideras en gång årligen, vilket oftast sker i de krisgrupper som finns på skolorna. Krisplanerna revideras även när det har inträffat en händelse som medför att krisplanen behöver revideras utifrån händelsen.

Vi har i granskningen tagit del av krisplaner för de utvalda skolenheterna och nedan följer en sammanfattande tabell över dessa.

Tabell 1. Skolornas krisplaner

	Krisplan finns	Senast reviderad	Risker och sårbarheter framgår	MSBs rekommendationer²	Övriga kommentarer
Skola 1	Ja	2021-08-12	Vi kan inte se att risker och sårbarheter värderas i krisplanen, men väsentliga situationer framgår av åtgärdsplanerna/rutiner . Det framgår inte av åtgärdsplanerna/rutiner vilken riskbedömning som gjorts kopplat till den specifika situationen.	Allt utom ansvar för vem som för anteckningar, information om vem som fortsätter ansvara för den ordinarie verksamheten samt planering för återgång till normal verksamhet.	Krisplanen innehåller specifika åtgärdsplaner och rutiner för olika tänkbara krissituationer.

¹ För tre av fyra skolenheter kallas krisplanen för "Om något händer!". I vår rapport har vi valt att kalla samtliga planer för krisplan för tydlighetens skull.

² Se bilaga för fullständig förteckning av MSB:s rekommendationer avseende krisplaner för förskola eller skola

Skola 2	Ja	2021-09-17	Vi kan inte se att risker och sårbarheter värderas i krisplanen, men väsentliga situationer framgår av åtgärdsplanerna/rutiner . Det framgår inte av åtgärdsplanerna/rutiner vilken riskbedömning som gjorts kopplat till den specifika situationen.	Allt utom ansvar för vem som för anteckningar, information om vem som fortsätter ansvara för den ordinarie verksamheten samt planering för återgång till normal verksamhet.	Krisplanen innehåller specifika åtgärdsplaner och rutiner för olika tänkbara krissituationer.
Skola 3	Ja	2021-08-08	Vi kan inte se att risker och sårbarheter värderas i krisplanen, men väsentliga situationer framgår av åtgärdsplanerna/rutiner . Det framgår inte av åtgärdsplanerna/rutiner vilken riskbedömning som gjorts kopplat till den specifika situationen.	Allt utom ansvar för vem som för anteckningar, information om vem som fortsätter ansvara för den ordinarie verksamheten samt planering för återgång till normal verksamhet.	Krisplanen innehåller specifika åtgärdsplaner och rutiner för olika tänkbara krissituationer.
Skola 4	Ja	Datum framgår ej av planen	Vi kan inte se att risker och sårbarheter värderas i krisplanen, men väsentliga situationer framgår av rutiner. Det framgår inte av rutiner vilken riskbedömning som gjorts kopplat till den specifika situationen.	Allt utom ansvar för vem som för anteckningar, information om vem som fortsätter ansvara för den ordinarie verksamheten samt planering för återgång till normal verksamhet.	Krisplan för skola 4 avviker i formatering i förhållande till de andra skolenheterna. Krisplanen innehåller checklistor för olika tänkbara krissituationer samt tydlig ansvarsfördelning.

Källa: Krisplaner från berörda skolor

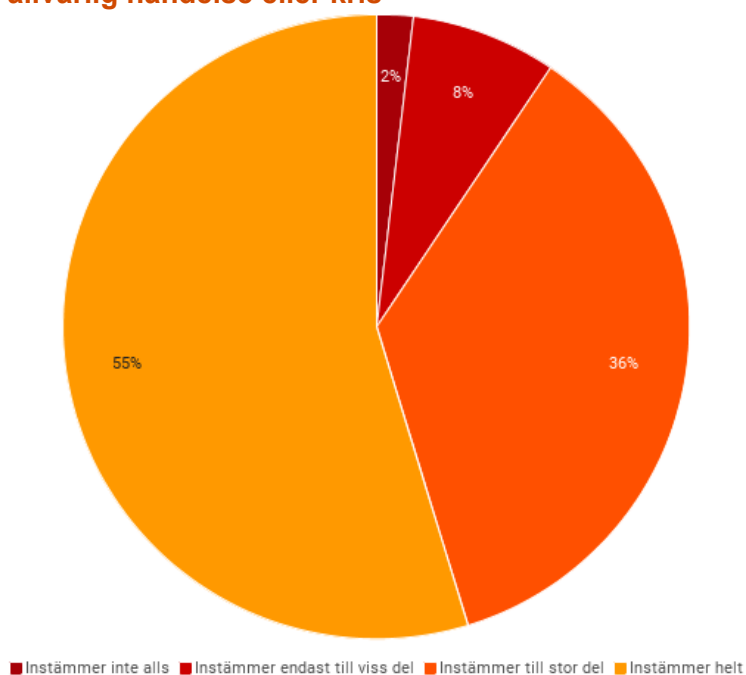
För skolenheterna 1, 2 och 3 är krisplanerna utformade på liknande vis, i viss utsträckning varierar planerna på detaljnivå i sin beskrivning över vad som ska göras vid en krishändelse. I dessa krisplaner finns åtgärdsplaner/rutiner för exempelvis hantering av elev/personal avlider under verksamhetstid, hot- och våldssituation, skadegörelse, större olyckor i skolan eller dess närhet. För skolenhet 4 avviker formatet på krisplanen och innehåller färre krisscenarios än för de andra skolenheternas krisplaner. Enligt uppgift beror detta på att krisplan för skolenhet 4 togs fram innan

krisplanerna för de andra skolenheterna utvecklades. Samtliga krisplaner beskriver skolornas arbete vid en händelse av kris. Genomgående i samtliga krisplaner är att risker och sårbarheter inte är dokumenterade eller värderade. För samtliga krisplaner saknas rutiner och riktlinjer för hantering av pågående dödligt våld.

I krisplanerna för skolenheterna 1, 2 och 3 framgår att ett en riskanalys genomförs vilket agerar stöd i och för planering i verksamheten. Riskanalysen består av två delar, analys samt checklista. I granskningen har vi tagit del av en riskbedömning avseende hot och våld för en av skolenheterna. Riskanalysen innefattar riskkällor, bedömning samt handlingsplan.

Av granskningens enkät framkommer att 80 procent av de svarande känner till att det finns en krisplan på skolorna. I enkäten ställdes även frågan om risker och sårbarheter utvärderas på den specifika skolan. 72 procent av respondenterna svarade att risk- och sårbarheter utvärderas vid skolenheten, 28 procent angav att de inte visste. Av fritextkommentarerna till frågan framgår bland annat att risker och sårbarheter utvärderas inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet samt i samband vid specifika händelser. 64 procent av respondenterna uppger att de har varit med i arbetet med riskbedömningarna/analyserna. Av intervjuer framkommer att enkätsvaren kan vara något missvisande då familjeförvaltningen generellt sett inte använder sig av begreppet risk- och sårbarhetsanalys utan snarare begreppet riskanalys.

Enkätfråga 2.3 - "Påstående: Jag vet vem jag ska vända mig till vid händelse av en allvarlig händelse eller kris"

Enkätsvaren visar även att en övervägande del av lärarna på berörda skolor anser att de vet vem de ska vända sig till vid en händelse av kris.

Uppföljning

I intervju redogörs att uppföljning av krisplanerna sker en gång årligen vid respektive skolenhet, detta bekräftas i krisplanerna för skolenhet 1, 2 och 3. Det finns ingen beskrivning för hur och när revidering av krisplanen för skolenhet 4 ska genomföras i erhållen dokumentation. Däremot uppges i intervju att skolenhet 4 följer upp och reviderar krisplanen på förekommen anledning. På enhetsnivå har ett arbete under hösten 2021 påbörjats med att se över respektive krisplan samt revidera och komplettera kring kriskommunikation.

Vidare beskrivs det görs ingen uppföljning av kris- och handlingsplanerna på förvaltningsnivå eller kommunövergripande nivå. Planerna och utvärdering av dessa kommer inte nämnden till dels. Dock i samband med förändrad tjänst på förvaltningen planeras inom en snar framtid en genomlysning av kris- och handlingsplaner på förvaltningsnivå.

2.1.2 Bedömning

Utvärderas och dokumenteras risker och sårbarheter inom verksamheten och upprättas kris- och handlingsplaner för att hantera dessa?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Bedömningen görs mot bakgrund av att det finns krisplaner för de skolor som vi inhämtat material från. Vi bedömer dock att ingen av skolorna har dokumenterat någon utvärdering av risker och sårbarheter för verksamheterna i krisplanerna. Att inte dokumentera riskvärderingen medför enligt vår mening en risk att krisplanerna inte är baserade på de väsentliga riskerna i verksamheterna. Vi ser positivt på att krisplanerna utvärderas en gång årligen, samt på förekommen anledning, på skolenhetsnivå, dock anser vi inte att det sker någon tillräckligt systematisk uppföljning av krisplanerna med tillhörande risker och sårbarheter samt att kvaliteten i dessa inte är föremål för uppföljning på ett mer förvaltningsövergripande plan. Att det inte görs uppföljning av krisplanerna generellt och kvaliteten i dessa kan innebära en risk att de inte överensstämmer med kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys.

Det är av vikt att skolenheterna dokumenterar de risker och sårbarheter som de ser för sina verksamheter, för att på så vis öka spårbarheten och därigenom också fastställa vilka risker och sårbarheter som är av mest relevans. Förslagsvis skulle risker och sårbarheter samt värderingarna av dessa kunna biläggas respektive skolas krisplan.

2.2 Förebyggande av kränkande behandling

Revisionsfråga 2: Finns en plan för att förebygga kränkande behandling som följs upp årligen?

Huvudmannen ska enligt skollagen 6 kap 8 § se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året.

En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

2.2.1 Iakttagelser

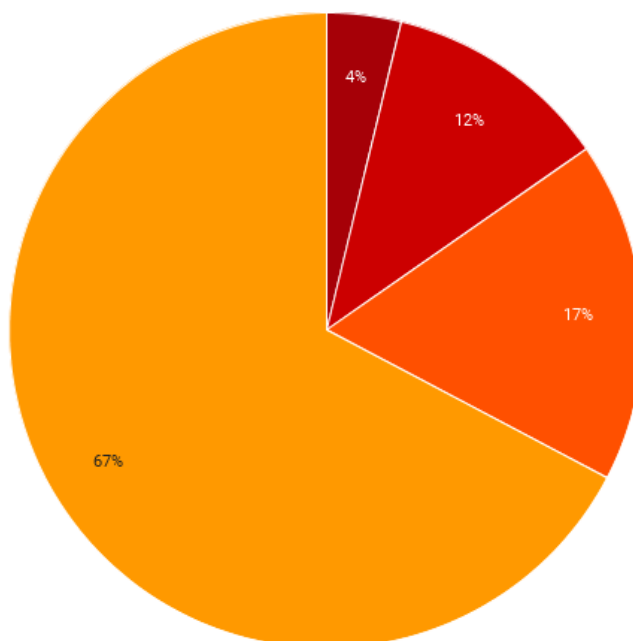
Centralt på förvaltningen finns en mall för hur *planer mot diskriminering och kränkande behandling* ska se ut i verksamheterna. Mallen innefattar 9 rubriker som till viss del innehåller standardtexter och till viss del delar där skolorna själva ska skriva in hur de arbetar med olika delar, vem som är ansvarig för åtgärder samt när uppföljning av arbetet ska ske. Vi har i granskningen tagit del av plan mot diskriminering och kränkande behandling för två av de fyra för granskningen utvalda skolenheterna. För den skolenhet 1 har en likabehandlingsplan mot kränkande behandling och diskriminering per läsår 2021/2022 upprättats. Planen avviker från den kommungemensamma mallen men innehållet är förhållandevis jämförelsebar mot den kommungemensamma mallen.

Resultatet efter genomgången visar att samtliga skolor har en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Av de planer som följer den kommungemensamma mallen framgår inte vem som är ansvarig för denna. I planen som avviker är det tydliggjort vem som bär ansvar för planen. Samtliga planer är daterade.

Av intervjuer får nämnden en samlad analys kring kränkningar var tredje månad i form av en särskild rapport eller ett ärende. Per oktober redogörs en samlad analys kring arbete med kränkningar. Av protokollgenomgång kan vi inte bekräfta detta sker. Däremot noterar vi att nämnden löpande hanterar anmälningar om kränkande behandling.

Vidare av enkäten framgår att 92 procent av respondenterna känner till att det finns en plan för det förebyggande arbetet av kränkande behandling och en övervägande majoritet upplever att planen fungerar. Enkätsvaren visar att 52 procent av respondenterna anger att planen följs upp årligen, 27 procent anger att den följs upp två gånger årligen och 21 procent anger att det inte vet när planen följs upp.

Enkätfråga 3.2 - "Påstående: Jag vet vem jag ska vända mig till vid händelse av kränkande behandling"

Slutligen ställde vi även frågan huruvida respondenterna kände sig säkra på hur de ska agera vid en händelse av kränkande behandling där 67 procent av respondenterna instämmer helt, 17 procent instämmer till stor del, 12 procent instämmer endast till viss del och 4 procent instämmer inte alls.

Vid sakgranskning framgår att nämnden erhåller en samlad rapport och analys kring kränkningar var fjärde månad, och arbetsutskottet får rapport om kränkningar månadsvis. Detta återfinns i fastställd årsklocka för verksamhetsåret 2022.

2.2.2 Bedömning

Finns en plan för att förebygga kränkande behandling som följs upp årligen?

Svaret på revisionsfrågan är *ja*.

Bedömningen görs mot bakgrund av det finns upprättade planer för diskriminering och kränkande behandling för de skolor som vi inhämtat material från. Vi konstaterar att samtliga planer innehåller beskrivningar över det förebyggande och främjande arbetet mot kränkande behandling, vilket är i enlighet med skollagen 6 kap 8 §. Enligt skollagen 6 kap 8 § ska planen även innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som verksamheten planerar att påbörja eller genomföra under det kommande året. Enligt vår bedömning innehåller granskade planer en sådan redovisning i enlighet med lagens krav. Vidare framgår det även av skollagen 6 kap § 8 att planen ska innehålla en redogörelse för hur de planerade åtgärderna i föregående års plan har genomförts, vilket vi ser i samtliga av de inhämtade planerna. Av skollagen 6 kap § 8 framgår även att det i planen bör anges vem som är ansvarig för att åtgärderna genomförs och hur dessa ska följas upp och utvärderas, vilket inhämtade planer innehåller. Skolverket uppger att det är bra om planen innehåller en redogörelse för hur barn och elever ska medverka i arbetet med aktiva åtgärder, vilket samtliga av de inhämtade planerna gör.

Vi bedömer även att planerna följs upp årligen då vi tydligt kan se för vilket kalenderår eller läsår som planen är gällande för och ingen plan som vi tagit del av är äldre än ett år. Enligt vår mening bekräftar både enkätsvar och intervjusvar att planerna revideras årligen.

2.3 Rutiner för att hantera säkerhet i skolans lokaler

Revisionsfråga 3: Finns rutiner för att hantera säkerheten i skolans lokaler i fråga om bland annat utrymning och lokalkännedom?

I Skolverkets stödmaterial *Öka säkerheten och krisberedskapen i skolorna* framhålls betydelsen av att elever och personal känner till utrymningsvägar och återsamlingsplatser samt att det med jämna mellanrum genomförs utrymningsövningar. I rekommendationerna anges även att inrymning innebär att barn, elever och personal stänger in sig i rum eller salar. Genom att låsa dörren och/eller barrikadera den blir det svårare för en gärningsperson att komma in. Det är också en fördel om det går att gömma sig, att vara tyst och om möjligt täcka för eventuella fönster. Inrymning är enligt

rekommendationerna ingen garanti för säkerhet, men bidrar ofta till att förhindra att människor kommer till skada. MSB beskriver i sin handledning att grundläggande är att all personal har god kännedom om verksamhetens lokaler, lokalernas fysiska förutsättningar, vilka entréer eventuell hjälp ska hänvisas till och verksamhetens olika larm samt vad det innebär när de löser ut.

Föreskriften om våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2) framhåller att arbetet skall ordnas så att risk för våld eller hot om våld så långt som det är möjligt förebyggs. Särskilda säkerhetsrutiner skall finnas för arbete som kan medföra risk för våld eller hot om våld. Rutinerna skall hållas aktuella och följas upp fortlöpande. Rutinerna skall vara kända av alla arbetstagare som kan bli berörda av riskerna.

2.3.1 Iakttagelser

Av delgiven dokumentation i granskningen framkommer att samtlig skolenheter i krisplanen har dokumenterade åtgärder och rutiner vid brand och utrymning. I planen framgår att respektive skolenhet har vidare information för brandskydd om uppsamlingsplats i sin lokala pärm. Det finns även upprättade åtgärder vid utrymning av skolskjuts. Av planen framgår att rutiner kring åtgärder vid inrymning ska kompletteras vilket vid intervju beskrivs som ett område där rutiner och planer brister och/eller saknas.

Vi har i granskningen tagit del av *ansvarsfördelning vid utrymning* (2021-08-10) för en av skolenheterna. Planen vid utrymningen innefattar ansvarsfördelning och ansvarsområde vid eventuell utrymning.

En del i det systematiska brandskyddsarbetet är att på regelbunden basis genomföra skyddsronder i skolornas lokaler. I intervjuer bekräftas att detta sker regelbundet. En annan del i brandskyddsarbetet är att genomföra brandövningar i vilka skolans lärare och elever deltar. I intervjuer uppges att brandövningar sker årligen, i vissa fall två gånger om året. Av erhållen dokumentation finns ingen specifikation hur ofta brandövningar på skolenheterna ska ske. Av enkätsvaren framgår att 83 procent av respondenterna uppges ha övat evakuering i enlighet med utrymningsplanerna.

För att möjliggöra en säker och effektiv utrymning vid exempelvis brand, bör återsamlingsplatsen vara känd i förväg för att samla skolan så tidigt som möjligt. Detta minimerar även risken för att återsamlingsplats ska missförstås. I dokumentationen vi har erhållit från respektive skolenhet finns det återsamlingsplats angiven hos en av fyra.

Som tidigare nämnt finns ingen fastställd plan för inrymning, något som både skolenheter och förvaltning noterar som ett angeläget område att komplettera. Detta bekräftas i enkätsvaren då inrymning lyfts som ett förbättringsområde.

I vår enkätundersökning ställde vi frågan huruvida det fanns rutiner för att hantera säkerheten i skolans lokaler samt om de var etablerade och efterlevs. Enkätresultatet visar att en övervägande majoritet anser att det finns rutiner och att dessa är etablerade och efterlevs.

När det gäller obehöriga i skolornas lokaler finns det enligt intervjusvar social kontroll, om än varierande utsträckning. I regel menas dock att anställda på respektive skola ifrågasätter personer som befinner sig på skolans område och inte känns ingen av de anställda. I dagsläget finns det inget förvaltningsövergripande krav på att anställda, och framförallt lärare, ska bära namnbricka alternativt liknande för att markera behörighet på skolan. I intervju framkommer att vid en skolenhet används tagg-system för både personal och elever för att få behörighet till skolans lokaler. Samma skolenhet har även nyligen inrättat ett överfallslarm som vid allvarliga hot kan användas för att snabb påkalla blåljus-personal.

2.3.2 Bedömning

Finns rutiner för att hantera säkerheten i skolans lokaler i fråga om bland annat utrymning och lokalkännedom?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Bedömningen görs mot bakgrund av att skolorna har rutiner för utrymning samt att det sker utrymningsövningar på regelbunden basis, vilket bekräftas i såväl intervjuer som av enkäter. Vi ser även en brist i att återsamlingsplatsen inte är angiven i någon dokumentation för skola 1 och 3, även om dessa uppges finnas uppsatta på de respektive skolorna.

Vidare noterar vi att det finns en medvetenhet bland skolorna gällande obehörigas eventuella tillträde på skolorna genom en bra social kontroll. Det finns dock inte faktiska rutiner för att hantera obehöriga i skolorna och social kontroll är enligt vår mening inte tillräcklig för att hantera säkerheten i skolornas lokaler. Enligt vår mening är detta inte heller i enlighet med AFS 1993:2 som anger att särskilda säkerhetsrutiner ska finnas för arbete som kan medföra risk för våld eller hot om våld. Dessa ska hållas aktuella och följas upp fortlöpande samt vara kända av alla arbetstagare som kan bli berörda av riskerna. Vi kan inte se att några säkerhetsrutiner kopplade till skolornas lokaler finns. Arbetet hade kunnat systematiseras ytterligare genom säkerhetsrutiner som innehåller exempelvis krav på namnbrickor och/eller arbetslegitimation på samtliga skolor. Slutligen ser vi positivt på att det förs diskussioner om att samtliga skolor ska ha inrymningsplaner framöver.

2.4 Allvarliga hot mot verksamheten

Revisionsfråga 4: Finns rutiner för att ta emot och hantera rapportera om allvarliga hot mot verksamheten?

Föreskriften om våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2) framhåller vikten av rutiner för att uppmärksamma, rapportera och följa upp alla tillbud och händelser med inslag av hot och våld. Vidare lyfts arbetsgivarens ansvar att åtgärder vidtas utifrån såväl rapporter om inträffade händelser som från uppmärksammade risker.

Av Skolverkets stödmaterial framgår att kriser kan vara oväntade händelser som hotar att allvarligt försvåra eller helt lamslå skolans eller förskolans verksamhet. Kriser kan direkt eller indirekt hota grundläggande funktioner och värden som hälsa, frihet, miljö,

förtroende och viktiga samhällsfunktioner. Det kan enligt stödmaterialet handla om att väldigt många på en skola eller en förskola drabbas. Händelsen kan också få så stora konsekvenser att skolan eller förskolan inte kan erbjuda undervisning och omsorg som vanligt. Exempel på händelser som kan leda till kris är väpnat våld i skola, skolbränder eller en stor olycka utanför skolan som drabbar barn och vuxna. Av rekommendationerna framgår också att de flesta allvarliga incidenter på något sätt har blivit föraviserade. I sådana fall är det viktigt att personalen kontaktar skolledningen direkt och att elever uppmanas att ta kontakt med någon vuxen på skolan om de uppfattar allvarliga hot mot skolan.

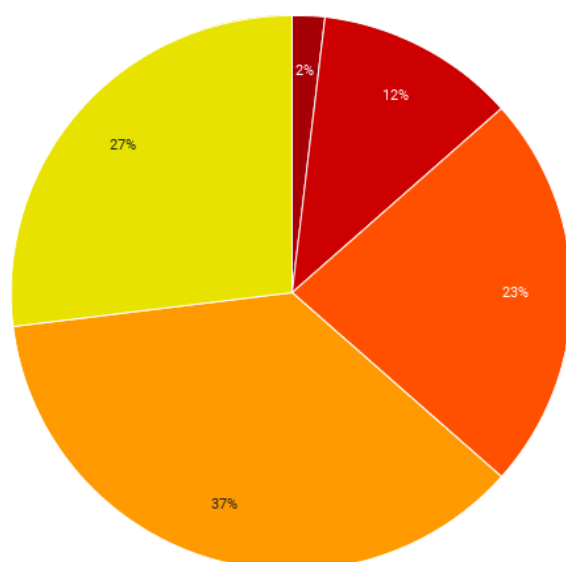
I MSBs handledning framhålls att vid hot eller våld på en skola är det viktigt att förstå att det kan skapa oroligheter på en annan plats eller verksamhet om motsvarande grupperingar finns där, men mellan andra individer. Hot och våld förekommer också mellan elever och personal varför ett samarbete mellan rektorn, personalen och eleverna är nödvändigt. På skolan ska det finnas en handlingsplan och rutinerna ska vara kända hos personalen. Handlingsplanen och rutinerna ska beskriva händelser som kan förväntas uppstå och hur de ska hanteras. Det ska också finnas rutiner för hur hot- och våldshändelser ska rapporteras och följas upp.

2.4.1 Iakttagelser

I skolornas krisplaner finns det för samtliga skolenheter dokumenterade åtgärdsplaner samt rutiner vid konkret hot och våldssituation. Rutinerna för den anställde beskrivs vara att ingripa vid en hot- och våldssituation, avvisa obehöriga personer från skolans område, kontakta elevens vårdnadshavare vid händelse av hot- eller våldssituation, informera rektor om händelse samt fylla i tillbudsansökan. Vi noterar att det saknas mer omfattande/detaljerade rutiner för att bemöta specifika hot- och/eller våldssituationer.

Även rektors ansvar tydliggörs i åtgärdsplanerna och innefattar att initiera krisstöd, avgöra om polisanmälan ska göras, avgöra om anmälan till arbetsmiljöverket ska göras, skicka upprättad tillbudsansökan till personalavdelningen, ta upp tillbudsansökan vid lokal samverkan enligt samverkansavtal, avgöra åtgärder i samråd med personalavdelningen gällande personalens våld/hot mot barn/elev samt arbeta med hot/våld i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Enkätfråga 5.2 - "Påstående: Det finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvariga hot mot verksamheten"

Detta bekräftas i enkätsvaren då 37 procent instämmer helt att det finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvarliga hot mot verksamheten, 23 procent instämmer till stor del samt 12 procent instämmer endast till viss del. Värt att notera är att 27 procent av respondenterna uppger att det inte vet om det finns rutiner kring detta.

I enkäten är det en majoritet som anger att de vet vem de ska vända sig till för att rapportera om allvarliga hot mot verksamheten samt fått en genomgång av säkerhetsrutiner.

I intervju uppger en av skolenheterna varit utsatta för hot mot verksamheten under två tillfällen år 2021. Vid tillfällena fungerade rutiner och för att ta emot, hantera samt rapportera hoten enligt plan.

Vi noterar att i dagsläget inte finns ett upprättat samarbete mellan skolenheterna och nyupprättade säkerhetsorganisationen.

Vidare i intervju uppges det finnas en systematisk tillbudshantering där förekommande tillbud rapporteras i systemet KIA. Det beskrivs även finnas möjlighet till dialog med skyddsombudet.

2.4.2 Bedömning

Finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvarliga hot mot verksamheten?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Bedömningen görs mot bakgrund av att samtliga skolor som ingår i granskningen innehar och rutiner vid konkreta hot- och våldssituationer som kortfattat beskriver vad som gäller vid en hot- och våldssituation. Det saknas däremot omfattande/detaljerade rutiner för att bemöta specifika hot- och/eller våldssituationer. Det ska påpekas att en övervägande del av de tillfrågade menar att det finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvarliga hot samt att majoriteten vet vem de ska vända sig till i händelse av allvarligt hot mot verksamheten. Vidare finns också en systematisk tillbudshantering där förekommande tillbud rapporteras i systemet KIA. Händelser som exemplifieras i granskningen påvisar också att de fastställda rutinerna fungerar när väl en händelse inträffar.

2.5 Kriser och allvarliga händelser

Revisionsfråga 5: Finns en krisgrupp inrättad och som kan agera enligt förutbestämda planer vid kriser och allvarliga händelser?

Vid en kris eller allvarlig händelse ska respektive skolas krisgrupp aktiveras. Enligt Skolverkets stödmaterial ska rektorn bära ansvaret för gruppen. Vid akuta lägen kan ansvaret delegeras vidare. Det är av vikt att arbetet med krisgruppen sker på ett systematiskt vis för att kunna möjliggöra en effektiv krishantering. Detta leder till att konsekvenserna av en händelse minimeras och att verksamheten kan återgå till det dagliga arbetet. För att uppnå detta är det viktigt att krisgruppen består av rätt

kompetens samt att krisgruppen är insatt i arbetet inklusive de förväntningar som åligger dem.

2.5.1 Iakttagelser

Vid de skolor som ingår i denna granskning finns upprättade krisgrupper för varje skola. Krisgruppen leds av rektor och övriga professioner som ingår varierar mellan skolorna, men består förutom av rektor ofta av exempelvis arbetsmiljöombud och personal från elevhälsan såsom kurator, skolsköterska och krisstödjare/elevstödsamordnare. Skulle rektorn bedöma att en händelse kräver mer resurser och stöd kan skolchefen involveras i arbetet. I skolornas respektive krisplan framgår vilka personer (namn, befattning och telefonnummer) som ingår i respektive skolas krisgrupp. Av intervjuer framkommer att det åtminstone för en skolenhet sker regelbundna träffar med krisgruppen och att det också är krisgruppen som ansvarar för revidering av krisplanerna.

Skulle krisgruppen behöva sammankallas finns åtgärdsplaner för olika typer av kriser och scenarios i respektive krisplan. Vid genomgång av krisplanerna blir det tydligt att samtliga åtgärdsplaner följer samma upplägg i vilket information till elever och medarbetare såväl som till anhöriga, är en central komponent i hanteringen av en händelse.

För att skapa en resilient krisgrupp krävs att samtliga inom krisgruppen upplever en tydlig roll- och ansvarsfördelning inom gruppen. Detta kan delvis uppnås genom att gruppen sammankallas på regelbunden basis för att diskutera frågor som uppkommit samt roller och ansvar. I intervju uppges att utbildning och övning av grupperna sker sporadiskt och därmed inte systematiskt. Vi får heller ingen information om en systematik gällande gruppernas arbete. I intervju uppges det inte finnas en krisgrupp på förvaltningsnivå. Däremot finns förvaltningschef tillgänglig vid behov av extra stöd.

Av enkätsvaren framgår att 70 procent av respondenterna känner till att det finns en inrättad krisgrupp som kan agera enligt plan. 28 procent svarar att det inte vet om en sådan finns och 2 procent svarade att det inte finns. Emellertid framgår det av enkäten att en majoritet av respondenterna känner sig trygga med krisgruppens förmåga att hantera eventuella kriser.

I sakgranskning framkommer att kommunens krisstödsgrupp träffas två gånger per termin och aktiveras vid större och akuta krissituationer när personer inom Sjöbo kommun har drabbats av en allvarlig händelse, exempelvis en skolbrand.

2.5.2 Bedömning

Finns en krisgrupp inrättad och som kan agera enligt förutbestämda planer vid kriser och allvarliga händelser?

Svaret på revisionsfrågan är *ja*.

Bedömningen görs mot bakgrund av att respektive skola har krisgrupper samt att dessa sammanträder på regelbunden basis. Vidare finns samtliga personer som ingår i krisgrupperna dokumenterade i krisplanerna för att kunna möjliggöra en effektiv och

tydlig inkallning om en händelse så kräver det. Däremot framgår att övning och utbildning av krisgrupperna inte sker på ett systematiskt sätt, vilket vi anser är en förbättringsmöjlighet för att vidareutveckla krisgruppens robusthet.

Vidare framgår det tydligt i krisplanerna hur krisgruppen ska agera beroende på vad händelsen berör. Vid dokumentanalys blir det tydligt att samtliga handlingsplaner följer samma upplägg, vilket bedöms vara en styrka då skolorna som ingår i granskningen har ett stringent och genomgående arbetssätt.

2.6 Utbildning och övning

Revisionsfråga 6: Utbildas och övas personal i att hantera händelser och kriser?

Kommunen ska ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid. Vidare förtydligas i *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap* (MSB 2018-09779) att personal regelbundet ska utbildas och övas inom krisorganisationen. Avseende utbildning lyfter MSB i sin handledning att personalen bör utbildas inom flera områden som kan leda till att motverka händelser eller lindra konsekvensen av dem. Vidare lyfts att ett av de mest effektiva sätten att öka förmågan att kunna hantera en samhällsstörning är att öva. En risk- och sårbarhetsanalys kan och bör utgöra underlag för att identifiera vilka förmågor som behöver övas.

I enlighet med föreskriften *Våld och hot i arbetsmiljön* (AFS 1993:2) ansvarar arbetsgivare för att se till att övning av säkerhetsrutiner och åtgärder vid larm genomförs regelbundet. I riskförebyggande åtgärder till 2 § framkommer att det är viktigt att göra en bedömning av risken för våld och hot genom noggrann kartläggning av arbetet med riskförebyggande åtgärder. Inkluderat i dessa är utbildningar och åtgärder efter inträffade händelser. I 4 § uttrycks att arbetstagare ska ha tillräcklig utbildning och information och få tillräckliga instruktioner för att kunna utföra arbetet säkert och med tillfredsställande trygghet. Riskförebyggande åtgärder till 4 § föreslås i AFS 1993:2 vara ett särskilt utbildningsprogram om säkerhet och kompletterande utbildning i säkerhetsrutiner, säkerhets arbetssätt och hur risker ska bedömas.

Skolverkets stödmaterial framhåller att barn och elever inte bör delta i eventuella övningar som bygger på situationer som innefattar väpnat våld.

2.6.1 Iakttagelser

Av krisplanerna framgår att respektive skola i samband med läsårsstart ska anordna en bussutrymningsövning med hjälp av skolskjutsentreprenören. Annan utbildning/övning omnämns inte i krisplanerna.

I intervju uppges skolenheterna i sitt årshjul ha årlig utbildning i hjärt- och lungräddning samt brandskydd. Övningar i form av utrymningsövningar görs enligt intervju svar minst en gång per år i samband med höstens terminsstart.

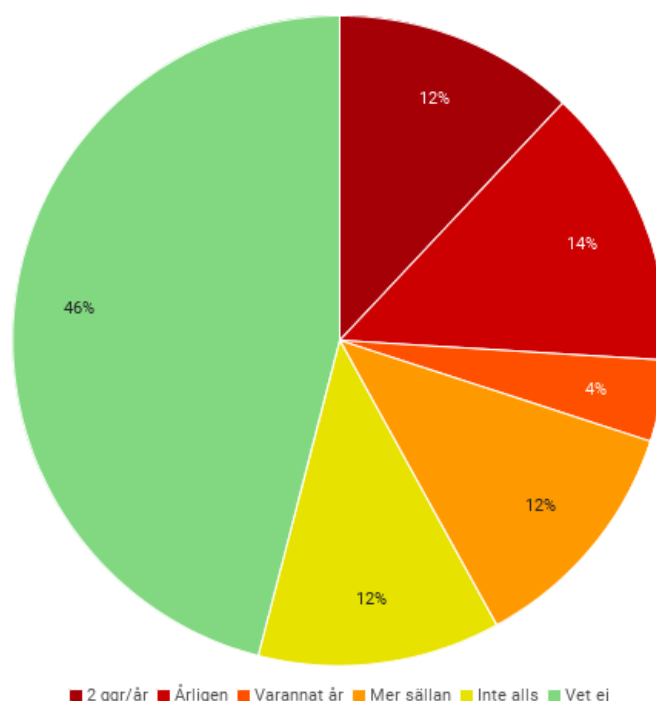
För skolenhet 2 har vi i granskningen tagit del av *I Arbetsmiljörutiner & arbetsmiljöpolicy* vilket tydliggör att en årlig utbildning för personal avseende brandskydd och första

hjälpn genomförs per juni. Det framkommer även vem som ansvarar för att detta ska genomföras. Skolenhet 4 uppger att personalen årligen har en genomgång av säkerhetsrutiner.

Utöver ovan nämnda övningar övas inte personal i att hantera händelser och kriser systematiskt. I intervju uppges att vidare specialutbildningar sker vid behov. Av erhållen dokumentation kan vi i granskningen inte styrka att specialutbildning utförs med viss regelbundenhet.

De övningar som genomförs på kommunens skolor dokumenteras inte centralt varken hos förvaltningen eller hos kommunen. Överlag framkommer att övningar sker i en begränsad utsträckning, bortsett från utrymningsövningar och HLR.

Enkätfråga 7.1 - "Hur ofta utbildas personal i att hantera händelser och kriser?"

Av enkäten framgår att 46 procent av respondenterna inte vet när hur ofta personal utbildas i att hantera allvarliga händelser och kriser. 43 procent uppger att det inte vet hur ofta personalen övas i att hantera allvarliga händelser och kriser, 22 procent uppger att detta inte sker alls.

Samtidigt svarar en majoritet av respondenterna att det känner sig trygga med hur de ska hantera en allvarlig händelse eller kris. Vidare i fritextsvar i enkäten framgår att utbildning är ett område som ett förbättringsområde.

I intervju anges att processerna för utbildning upplevs i dagsläget vara till stor del personberoende och att styrningen från förvaltning är bristfällig. Som tidigare nämnt i vår granskning avser förvaltningen i samband med förändrad tjänst se över processerna för framtagandet av framtida utbildningsplaner.

Vidare i intervju med förvaltningsledningen uppges det finnas en ambitions framöver att utveckla rutiner, riktlinjer och utbildningar kring pågående dödligt våld.

Enligt uppgift från sakgranskning har utbildning gällande krishantering samt våldsbejakande extremism ägt rum kopplat till förvaltningens arbete med risk- och sårbarhetsanalyser. Vidare lyfts att arbetet kring en förändrad säkerhetsorganisation har till viss del stannat av bland annat på grund av pandemin.

2.6.2 Bedömning

Utbildas och övas personal i att hantera händelser och kriser?

Svaret på revisionsfrågan är *nej*.

Bedömningen grundar sig främst i att ingen av de granskade skolorna innehar någon utbildnings- och övningsplan, utöver vad som anges för bussutrymning, brand och HLR. Utbildning nämns i begränsad utsträckning i skolornas krisplaner, medan övningar knappt nämns alls. Då det inte finns någon utbildnings- och övningsplan framgår inte vilken utgångspunkt eller fokus kommande utbildningar eller övningar skall inneha, vilket gör att det inte går att identifiera huruvida de utbildning och övningar som faktiskt genomförs tar sin utgångspunkt utifrån identifierade risker. Det kan genomgående konstateras att varken utbildningar eller övningar genomförs på ett systematiskt sätt.

Vidare genomförs varken utbildningar eller övningar som riskförebyggande åtgärder i enlighet med 2 § i AFS 1993:2. Inget av de granskade objekten har tagit fram ett utbildningsprogram i syfte att utbilda personal i säkerhetsrutiner eller säkert arbetssätt för att förebygga hot och våld. För att säkerställa en förberedd och samspelt organisation är det av vikt att inkludera alla vid övningar och utbildningar.

2.7 Kommunikation

Revisionsfråga 7: Finns en kommunikationsstrategi för krishändelser?

Enligt Skolverkets stödmaterial kan en välfungerande kommunikation vara helt avgörande i en krissituation. Rätt information i rätt tid bör gå internt till personal och elever och externt till vårdnadshavare, media, myndigheter och kringliggande samhälle. Det är enligt rekommendationerna viktigt att rektorer utvärderar förskolans och skolans kommunikationsrutiner regelbundet och till exempel se till att namn och telefonnummer är aktuella. Kommunens kommunikation kan påverka händelseutvecklingen vid en kris såväl positivt som negativt. Effektiv kriskommunikation innefattar intern och väl samordnad kriskommunikation, vilket en kommunikationsstrategi utgör grunden för.

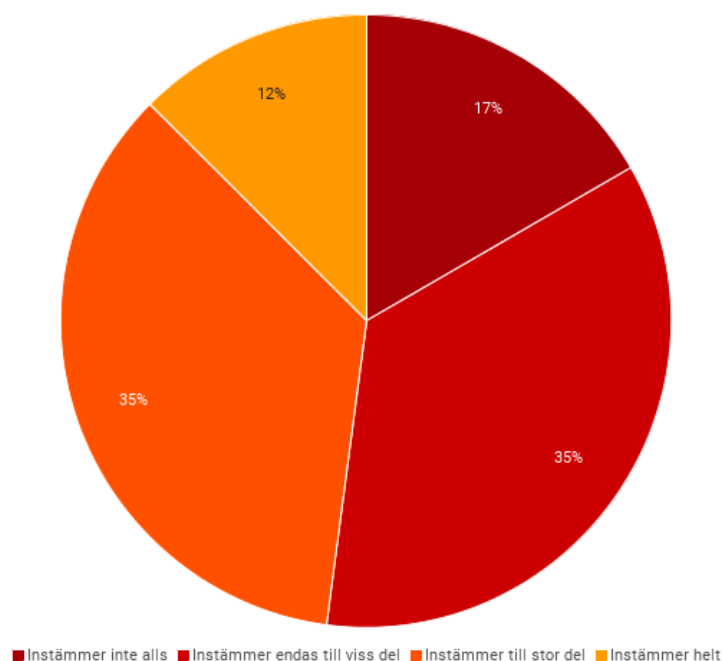
2.7.1 Iakttagelser

Av skolenheternas krisplaner framgår i vilket led som vem ska kontaktas vid olika händelser/scenarios och vilken information som kan delges av vem i personalen, men att det saknas en särskild kommunikationsplan.

I intervju framkom att det finns en medvetenhet om hur den interna och externa kommunikationen ska ske, inklusive informationskedjan, men att dessa rutiner inte finns

nedtecknade eller formulerade i en särskild kommunikationsplan. I intervju framgår vidare att den kommunövergripande kommunikationsstrategin inte är känd på enhetsnivå.

Enkätfråga 8.2 - "Påstående: Jag känner mig säker på hur både den interna och den externa kommunikationen ska ske vid händelse av en allvarlig händelse eller kris"

I vår enkät frågade vi respondenterna om de känner till om det finns en kommunikationsstrategi för krishändelser där 53 procent svarade ja och 47 procent svarade nej. Vidare framkommer det i enkätsvar att många känner sig osäker på hur både den interna och externa kommunikationen ska ske vid händelse av kris. Att utveckla den interna kommunikationen lyfts även som ett utvecklingsområde i fritext svaren.

Inom tidsramen för vår granskning pågår ett arbete mellan kommunens rektorer för att revidera och se över krisplanerna och då med ett särskilt fokus på att komplettera planerna kring kommunikation.

2.7.2 Bedömning

Finns en kommunikationsstrategi för krishändelser?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Bedömningen görs mot bakgrund av att respektive skola har inkluderat kommunikationsvägar i sina krisplaner, dock finns inte roller och ansvar tydligt uttryckt i planerna. Ändamålsenliga kommunikationsstrategier bör bestå av budskap, intressenter, kanaler, ansvar och roller samt strategiska prioriteringar, vilket inte uppnås

för skolorna. En kommunikationsstrategi behöver nödvändigtvis inte utgöras av ett separat dokument eller en separat policy, men innehållet bör framgå i större utsträckning än det gör i dagsläget och vi ser positivt på att det sker ett arbete med att utveckla detta framåt. Det är av vikt att skolor i krishändelser upplevs som sammanhållna organisationer med tydliga budskap och avsändare i händelse av kris, vilket bör formulera i en kommunikationsstrategi. Vidare ska kommunikationsstrategier även bidra till en samordnad, resurseffektiv och professionell kommunikationsverksamhet med tydliga processer som innehåller analys, planering, genomförande och utvärdering. Kommunikationen upplevs enligt intervjusvar fungera i praktiken, men detta behöver speglas i dokumentationen.

I vissa situationer drar en våldshändelse till sig massmedias uppmärksamhet. Det är inte lämpligt att en drabbad eller utsatt person utfrågas eftersom personen kan vara i affekt eller i ett chocktillstånd. Det är därmed lämpligt att i förväg utse en person som kan ta kommunisera med och informera medier. Av granskningen framkommer att det finns en tydlig bild att det är respektive rektor som sköter den kontakten.

2.8 Stöd till elever och personal

Revisionsfråga 8: Ges tillräckligt stöd till drabbade elever och/eller personal efter en kris eller allvarlig händelse?

Enligt 11 § i AFS 1993:2 ska arbetstagare som utsatts för våld eller hot om våld snabbt få hjälp och stöd för att förebygga eller lindra såväl psykisk som fysisk skada. Det är därmed av vikt att arbetsgivaren tillser att arbetstagare får den hjälp, även av professionellt slag, som kan behövas både omedelbart efter händelsen såväl som senare.

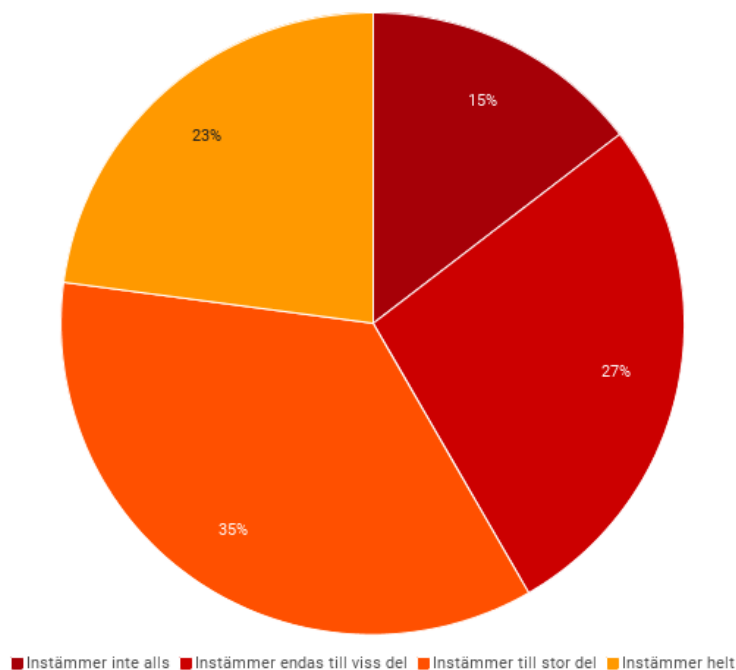
Både den som personligen drabbats av våld eller hot och arbetskollegor som varit med vid händelsen kan ha behov av emotionell första hjälp och bör ges stöd och möjlighet att kunna tala ut om sina upplevelser för att undvika långsiktiga konsekvenser. Det är därför av vikt att arbetsgivaren tillser att arbetstagare får den hjälp, även av professionellt slag, som kan behövas både omedelbart efter en händelse såväl som senare.

2.8.1 Iakttagelser

Efter en kris eller allvarlig händelse ska den lokala krisgruppen agera stöd till drabbade elever och/eller personal. Vidare finns även tillgång till kuratorsamtal, samtal med skolsköterska, samtal med präst och vid behov annan samtalsstöd genom extern funktion. I skolenheternas krisplaner framgår vem som ska/kan kontaktas i händelse av kris.

Genomgående i intervjuer konstaterades att det finns en osäkerhet kring vilka säkerhets- och skyddsåtgärder det finns att tillgå centralt i kommunen eller vilket stöd som förvaltningen kan erbjuda i händelse av kris.

Enkätfråga 9.1 - "Påstående: Jag vet vilket stöd vi kan erbjuda drabbade elever/personal efter en allvarlig händelse eller kris"

De inkomna enkätsvaren tyder på att det råder en viss osäkerhet kring vilket stöd som skolan kan erbjuda efter allvarliga händelser och kriser.

Däremot framkommer att många är medvetna att i händelse av allvarlig kris eller händelse bör den lokala krisgruppen kontaktas för vidare handledning. Detta är i enlighet med de rutiner som finns i skolenheternas krisplaner.

Efter sakgranskning fick vi ta del av *Plan för krisstöd vid allvarlig händelse* (KS 2015-09-09 § 85) vilket beskriver kommunens samordnade krisstödsledning och krisstödsgrupps riktlinjer för hur behovet av stöd ska organiseras, ledas, genomföras och följas upp. Vi noterar att planen ej har reviderats under de senaste åren och därför finns det en risk för informationen som anges i dokumentet inte längre gäller.

2.8.2 Bedömning

Ges tillräckligt stöd till drabbade elever och/eller personal efter en kris eller allvarlig händelse?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Bedömningen görs mot bakgrund av att den information som framkommit från intervjuer och enkätsvar visar på att tillgång till stöd finns, men att det finns en fragmentering avseende medvetandet om vilket stöd som kan erbjudas.

Det kan konstateras att familjeförvaltningen har stöd att tillgå, både för elever och personal, efter en allvarlig händelse eller kris, vilket följer AFS 1993:2. Däremot tyder varken dokumentation, intervjusvar eller enkätsvar på att det sker på ett systematiskt sätt. Vilket stöd som ges samt i vilken utsträckning bestäms ad hoc mellan den drabbade och närmsta chef, men då det inte finns några etablerade rutiner för hur processen skall gå tillväga kan det inte säkerställas att tillräckligt stöd ges till drabbade elever och/eller personal.

3. Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjöbo kommun genomfört en granskning av familjenämndens arbete rörande säkerheten i skolor.

Granskningens syfte är att bedöma om familjenämnden bedriver ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete som förebygger, förhindrar och hanterar säkerheten i kommunens skolor.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att familjenämnden **inte helt** bedriver ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete som förebygger, förhindrar och hanterar säkerheten i kommunens skolor.

3.1 Rekommendationer

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

- Nämnden rekommenderas att tillse att det upprättas en rutin för dokumentation och uppföljning av krisplanerna med tillhörande risker och sårbarheter där också kvaliteten i krisplanerna ingår.
- Nämnden rekommenderas att tillse att risk- och sårbarheter dokumenteras och att dessa återfinnes i krisplanerna.
- Nämnden rekommenderas att ta fram rutiner för hur specifika hot- och våldssituation ska hanteras som exempelvis för pågående dödligt våld.
- Nämnden rekommenderas upprätta en formaliserad övnings- och utbildningsplan för att på ett strukturerat sätt vidmakthålla och utveckla förvaltningens och skolornas kunskap och förmåga vad gäller krisberedskap.
- Nämnden rekommenderas att tillse att det finns dokumenterade återsamlingsplatser för samtliga av kommunens skolor.
- de upprättade krisgrupperna rekommenderas få övning och utbildning för att vidareutveckla krisgruppens robusthet vid händelse av kris.
- nämnden rekommenderas se över hur kommunikationsstrategier ska utformas för skolornas verksamheter
- Vi rekommenderar att det tas fram etablerade rutiner för hur elever och/eller personal ges stöd vid kris eller allvarlig händelse.
- Vi rekommenderar att en introduktionsutbildning för nyanställda tas fram och systematiseras och att det säkerställs att samtliga anställda genomgått samma grundläggande utbildning. Introduktionsutbildningen bör minst innehålla en genomgång av den framtagna dokumentationen och rutiner för allvarliga händelser och kriser.

3.2 Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Utvärderas och dokumenteras risker och sårbarheter inom verksamheten och upprättas kirs- och handlingsplaner för att hantera dessa?	Delvis Det finns krisplaner för de skolor som omfattas av granskningen. Ingen av skolorna har dokumenterat någon utvärdering av risker och sårbarheter för verksamheterna i krisplanerna. Det finns inte heller någon generell uppföljning av kvaliteten av krisplanerna vilket innebär en risk att de inte överensstämmer med kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys.	
2. Finns en plan för att förebygga kränkande behandling som följs upp årligen?	Ja Det finns upprättade planer för diskriminering och kränkande behandling och dessa följs upp årligen. Granskande planer en redovisning i enlighet med lagens krav.	
3. Finns rutiner för att hantera säkerheten i skolans lokaler i fråga om bland annat utrymning och lokalkännedom?	Delvis Skolorna har rutiner för utrymning och det sker utrymningsövningar på regelbunden basis. Vi noterar att det inte finns faktiska rutiner för att hantera obehöriga i skolorna och social kontroll är enligt vår mening inte tillräcklig för att hantera säkerheten i skolornas lokaler. Vi kan inte heller se att några säkerhetsrutiner kopplade till skolornas lokaler finns eller att inrymningsövningar sker.	
4. Finns rutiner för att ta emot och hantera rapporter om allvariga hot mot verksamheten?	Delvis Samtliga skolor som ingår i granskningen innehar och rutiner vid konkreta hot- och våldssituationer som kortfattat beskriver vad som gäller vid en hot- och våldssituation. Det saknas däremot omfattande/detaljerade rutiner för att bemöta specifika hot- och/eller våldssituationer. Däremot framkommer det att det finns en medvetenhet om hur allvarliga hot mot verksamheten ska hanteras.	
5. Finns en krisgrupp finns inrättad och som kan agera enligt förutbestämda planer vid kriser och allvarliga händelser?	Ja Respektive skola har krisgrupper och dessa sammanträder på regelbunden basis. Däremot framgår att övning och utbildning av krisgrupperna inte sker på ett systematiskt sätt. Vid dokumentanalys blir det tydligt att samtliga handlingsplaner följer samma upplägg, vilket bedöms vara en styrka då skolorna som ingår i granskningen har ett stringent och	

	genomgående arbetsätt.	
6. Utbildas och övas personal i att hantera händelser och kriser?	Nej Ingen av de granskade skolorna innehar någon utbildnings- och övningsplan, utöver vad som anges för bussutrymning, brand och HLR. Det som genomgående konstateras är att varken utbildningar eller övningar genomförs på ett systematiskt sätt.	
7. Finns en kommunikationsstrategi för krishändelser?	Delvis Respektive skola har inkluderat kommunikationsvägar i sina krisplaner, dock finns inte alltid roller och ansvar tydligt uttryckt i planerna. Kommunikationsstrategin bör framgå på ett tydligare sätt i krisplanerna än vad som görs i dagsläget. Kommunikationen upplevs enligt intervjusvar fungera i praktiken, men detta behöver speglas i dokumentationen.	
8. Ges tillräckligt stöd till drabbade elever och/eller personal efter en kris eller allvarlig händelse?	Delvis Den information som framkommit från intervjuer och enkätsvar visar på att tillgång till stöd finns, men att det finns en fragmentering avseende medvetandet om vilket stöd som kan erbjudas. Det kan konstateras att stöd finns att tillgå men däremot tyder varken dokumentation, intervjusvar eller enkätsvar på att det sker på ett systematiskt sätt.	

4. Bilagor

4.1 Granskade dokument

- Samverkansavtal kring upprätthållande av säkerhetschefsfunktion i Simrishamns kommun och Sjöbo kommun
- Plan för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete (fastställd av familjenämnden 2021-09)
- Plan för krisstöd vid allvarlig händelse (KS 2015-09-09 § 85)
- Risk- och sårbarhetsanalys Sjöbo kommun 2015-10-31
- Skola 1: Egenkontroll
- Skola 1: Likabehandlingsplan mot kränkande behandling och diskriminering 2021/2022
- Skola 1: Om något händer! Åtgärdsplaner och rutiner - för risksituationer, första hjälpen och krisstöd (2021-08-12)
- Skola 1: Rutin Ensamarbete (2021-09-01)
- Skola 1: Rutin Hot och våld (2021-09-01)
- Skola 2: Arbetsmiljörutiner & arbetsmiljöpolicy 2021
- Skola 2: Om något händer! Åtgärdsplaner och rutiner - för risksituationer, första hjälpen och krisstöd (2021-09-17)
- Skola 2: Plan mot diskriminering och kränkande behandling 2021/2022
- Skola 3: Ansvarsfördelning vid utrymning (2021-08-10)
- Skola 3: Central riskbedömning Coronaviruset/Covid-19 (2021-10-28)
- Skola 3: Fördelning av arbetsmiljöuppgifter (2021-08-30)
- Skola 3: Lokal riskbedömning Coronaviruset/Covid-19 (2021-08-30)
- Skola 3: Om något händer! Åtgärdsplaner och rutiner - för risksituationer, första hjälpen och krisstöd (2021-08-08)
- Skola 3: Plan mot diskriminering och kränkande behandling 2021/2022 (2021-11-21)
- Skola 3: Riskanalys vid vistelse utanför förskolans/skolans område
- Skola 3: Riskbedömning Hot och våld (2021-09-28)
- Skola 3: Riskbedömning Tjänstefördelning (2021-08-30)
- Skola 3: Riskbedömning Trafik (2021-10-28)
- Skola 3: Sammanställning - hot och våld APT (2021-09-28)
- Skola 3: Sammanställning - trafik APT (2021-10-28)
- Skola 3: Samråd gällande egenvård i skolan
- Skola 3: Utrymningskarta
- Skola 4: Riktlinjer för hot och våld
- Skola 4: Lokal krishanteringsplan (reviderad och godtagen i Vesam)

4.2 MSB:s rekommendationer

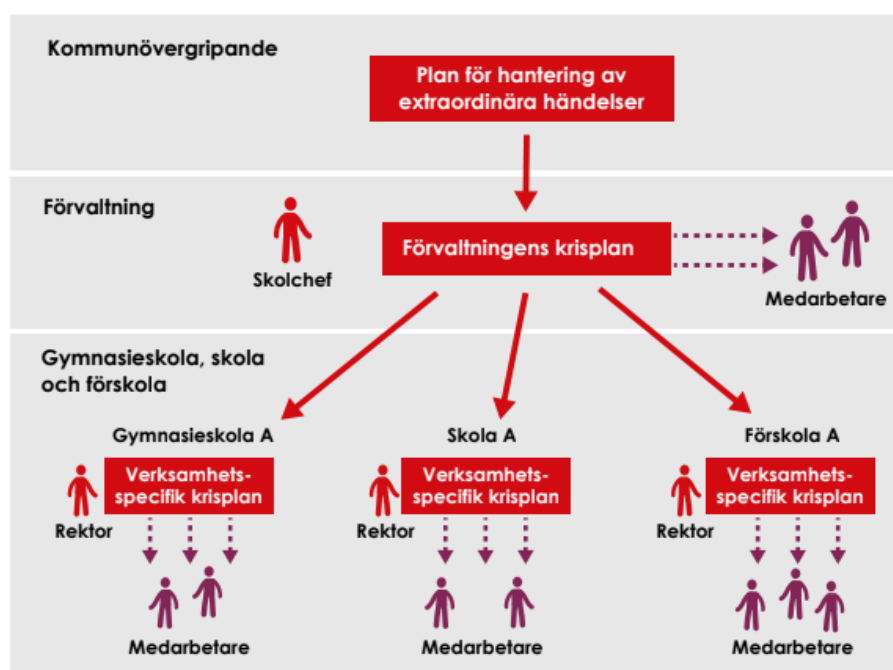
Planering

Krisplaner

En krisplan bör finnas på förvaltningsnivå och förskole- och skolnivå. På förvaltningsnivå ansvarar förvaltningschefen för planen och det kan vara en fördel om den liknar kommunens centrala plan för hantering av extraordinära händelser. På förskole- och skolnivå ansvarar rektorn för planen. Att ansvara för en krisplan innebär att ansvara för att den är uppdaterad, korrekt och känd bland personalen. Det bör finnas rutiner för när och hur uppdateringar görs men även för hur den görs känd hos personalen. Det kan handla om att den är en del i introduktionen på arbetsplatsen och att det finns en regelbundenhet i att diskutera dess innehåll, till exempel på en arbetsplatsträff. Samma person som ansvarar för planen oavsett nivå har också vanligtvis huvudansvaret för krisledning, men det kan givetvis se olika ut i olika kommuner.

I en förskolas eller skolas krisplan bör det finnas

- kontaktuppgifter till krisgruppens olika medlemmar
- kontaktuppgifter till andra interna/externa aktörer som till exempel polis, räddningstjänst, fastighetsförvaltare, larmbolag, socialtjänst samt stödfunktioner och jourer inom kommunen
- information om vem som kallar in krisgruppen
- information om vilket ansvar och mandat olika roller har
- information om vem som gör anteckningar
- information om vem som fortsätter ansvara för den ordinarie verksamheten
- information om vem som ska vara talesperson
- information om vilka som kontaktar vårdnadshavare och hur
- planering för återgång till normal verksamhet.

Figur 1. Ett exempel på hur krisplaner på olika nivåer i kommunen kan förhålla sig till varandra.

Februari 2022

Emma Ekstén

Emma Ekstén

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjöbo kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2021-09-13. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.